

20181031

DIGISAMs svar till utkast på nationell biblioteksstrategi

Den nationella biblioteksstrategin har tidigare producerat en stor mängd underlag och närmar sig nu målet att formulera en övergripande strategi för att peka ut den generella riktningen för bibliotekens roll i Sverige framöver. Det är ett gediget arbete och det är en mycket stor mängd samlad kunskap och insikt som ligger bakom det producerade materialet. Vi delar den världsbild av en föränderlig värld som underlagen tecknar.

Då de tidigare skrifterna har haft karaktären av omvärldsbevakningar har utkastet till strategi ett antal utpekade områden som övergripande beskriver bibliotekens utmaningar och behov framöver. Inom dessa områden ringar strategin in ett antal HUMPPar (Hinder, Utmaningar, Möjligheter och Problem) som behöver hanteras för att komma vidare inom respektive område. Även dessa verkar genomarbetade och relevanta.

Som förbättringsförslag till utkastet, att överväga, vill vi lyfta fram förtjänster med att stärka de strategiska dimensionerna, varför och vart, i framställningen så att läsaren dels får det enklare att förstå varför vissa saker och inte andra bör göras och dels lättare kan sortera i hur man ska ta sig an förflyttningen framåt:

Utkastets disposition ger mer intryck av att vara en konkret handlingsplan än att vara just en strategi. Vi bedömer att framställningen skulle gynnas av att tydligare a) presentera en vision av var biblioteksväsendet befinner sig om såg 10 eller 30 år, b) resonera kring hur de utpekade huvudområdena förhåller sig till varandra och hur prioriteringen sinsemellan ser ut, samt c) tydliggöra vilka skarpa strategiska val som framställningen föreslår, dvs. vilka tänkbara vägar den väljer bort.

Vi skulle gärna se en strategi som tydligare samlar biblioteksvärldens gemensamma uppdrag i samhället, som tar avstamp i en analys av samhällets förändringar och formulerar ett nyläge, och som därefter beskriver hur samhället på ett övergripande plan kan skapa denna förflyttning. Vi föreställer oss utifrån erfarenheter inom andra sektorer som genomgått digital transformation att denna nyordning på många sätt pekar ut en annan huvudsaklig riktning för biblioteken än den de har idag, och att den pekar ut nya arbetsmetoder och ansvar.

Inom just digitaliseringen har många utredningar till exempel pekat på brister i ledningsskiktet i offentlig sektor gällande kompetensen att fatta strategiska beslut. När världen förändras, liksom användarnas beteenden, ligger det nära till hands att vilja följa med i denna förändring inom varje enskilt område - till exempel genom att hantera HUMPPar. Vår bedömning är att detta blir svårt och dyrt, och att det förmodligen inte är det effektivaste sättet för biblioteksväsendet att utföra sitt samhällsuppdrag i framtiden.

En nationell biblioteksstrategi kan mycket väl fungera så som den är skriven i nuläget. Det är dock svårt att bedöma detta utifrån utkastet. Det finns ingen tydlig bild av ett tänkt nyläge som ska uppnås och ingen genomgripande analys av hur de olika huvudområdena förhåller sig till varandra. Detta skapar ett intryck av att alla läsare "vet" vart vi är på väg, och varför, vilket kan vara fallet, men inte för någon med ett utifrån-perspektiv.

För att bidra med några av dessa utifrån-perspektiv skulle vi vilja att strategin tydligare formulerade en vision av framtidens samhälle och sedan beskriver möjliga vägar dit. Begreppet HUMP som endast pekar på en positiv väg framåt (möjlighet) riskerar, tror vi, att ge intrycket av att strategin är skrivet

utifrån ett inifrånperspektiv där man värjer sig mot en elak omvärld som driver förändring, istället för att fokusera på möjligheterna att göra sitt samhällsuppdrag i en värld som huvudsakligen är digital. Med en tydligare bild av nuläget bedömer vi att den stora mängden förslag, som i utkastet förstärker bilden av handlingsplan snarare än strategi, skulle förbättra läsbarheten och helhetsförståelsen för den utomstående läsaren. Risker att framstå som ett inifrån och ut-dokument skulle då också reduceras och sannolikheten att politiker och andra aktörer utan direkt insyn i biblioteken skulle begripa och agera på den stärkas.